

MAGYAR KÖNYVESHÁZ.

ADALÉKOK SZABÓ KÁROLY RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁRÁNAK
I. ÉS II. KÖTETÉHEZ.

I. kötet.

[535] Kolozsvár, 1694.

Auspicii Laetioris, | Neo conjugii Secundioris, | Exsultantisque
Animi Votorum | FESTIVITAS, | *Dum* | *SPECTABILIS ac GENERO-*
SUS DOMINUS, D. LADISLAUS TELEKI | *De SZÉK*, | *Ad Foe-*
cundam Patriae spem in dies assurgens, &c. | *SPECTABILEM ac*
GENEROSAM VIRGINEM DOMINAM, | D. EVAM VAII *De VAIA*
SPECTABILIS ac GENEROSI DOMINI, | D. ABRAHAMI VAII *De*
Eadem, | *FILIAM*, | *Ad futurum Patriae emolumentum, Parentum Ma-*
trisque dolorosae solatium, Familiae decus & ornamentum, | applausu votis-
que cunctorum faventibus, individuam vitae Sociam sibi jungeret: Cujus
solemnia secundis auspiciis die 2. Febr. | Anno MDCXCIV. in VAIA
exsultantur inchoata; mox. novis laetioris animi applausibus in GERNYE-
SZEG con | summata, in debitum grati animi Testimonium, cum apprea-
tionem bonorum utriusque vitae | LAETUS COLIT Fr. M. *AArt. LLit*
cultor. Claudiopoli, Ex Officina Nicolai Kis M. Tótfalusi. Anno 1694.
87¹/₂ × 40 (82 × 35) cm.

Szép kiállítású egylapos nyomtatvány, hasábos szedéssel és keresztdíszítéssel. Latin nyelvű, de a következő három magyar verset tartalmazza:

1. Mese.

Születésem előtt engem szem nem látott,
Útat életemre Anyám holta nyitott,
Az Anyám testével éltem tápláltatott,
Míglen magam által életem el-fogyott.

2. Mese.

Olly Királynét látok, imhol jó előmben,
Kinek nagy serege nálam ismeretben,
Sereg hajtójával vagyon szövetségben,
Jobb keze felől ült a' második rendben.

E Királynét minden szemével nézheti,
 Völegény Uramis tudom jól isméri,
 Mert ő szép seregét mindenekkel közli,
 Nem lesz nála nélkül senkinekis veszti.

Valaki őt látta annak nints halála,
 Sokaknak penig van örök halálára,
 Ezt kiálta minden mihelt jó világra,
 Álly elő barátom s tedd magyarázatban.

3. Mese.

Egy meredek hegy van egy nagy kösziklában,
 Sok források vannak ennek oldalában,
 Belől penig a víz fődögel magában :
 Mert a' nagy tűz miatt nem lehet nyugásban.

Mikor erre futhatsz, nints szomorúságod,
 Örömmel telik be minden jajgatásod,
 Vig vagy és magadban érzed bődögságod,
 Jer elő te jobbik, Hallyuk minek mondog.

M. N. Múzeum Könyvtára.

PUKÁNSZKYNÉ KÁDÁR JOLÁN.

II. kötet.

[Sárospatak. 1654.]

Javitás Sztripszky, Adal. II. 2563. sz.-hoz. (109) JOHANNIS AMOS COMENII | *Laborum Scholastico-* | rum Patakini obiturum co- | ronis, | *Sermone Valedictorio, ad Scholam Patakinam, ejusq'* | *folertes D. D. Scholarchas & Visitatores, Generosorumq' & Reverendorum magnam panegyrim, habitó im- | posita, Anno M. DC. LIV. Jun. 2. || — ||* 4-r. 109—127 lap.

Önállóan megjelent, de folytatólagos lapszámozással ellátott sárospataki nyomtatvány ez, külön címlap nélkül. Egyetlen ránk maradt példánya COMENIUS *Primitiae Laborum Scholasticorum. 1650, 1651* című művének (RMK. II. 773. sz. Részletes leírása SZILÁGYI Sándortól: M. Könyvszemle 1886 : 11—18. l.) sárospataki főiskolai könyvtári példányához van hozzákötve. A SZABÓ Károly által látott nemzeti múzeumi, kolozsvári és eperjesi példányokhoz a fenti című, 109—127. lapszámozással ellátott búcsúbeszéd (*Sermo valedictorius*), mely COMENIUSnak Sárospatakról 1654. jún. 2-ika és 16-ika közt történt eltávozása után nyomtatott ki Sárospatakon, nincs hozzákötve, nyilván azért, mert a *Primitiae Laborum Scholasticorum*, (amely két főrészből áll, két külön ajánlólevéllel, s összesen hat alkalmi beszédet [oratio] tartalmaz), már

1652-ben szétküldetett az egyes tanintézeteknek s így közkézen forgott, míg a *Sermo valedictorius*, melyet COMENIUS 1654 jún. 2-án tartott, csak 1654-ben, tehát az első beszéd sorozat szétküldése után két évvel került ki a sárospataki fejedelmi nyomdából s küldetett szét az egyes tanintézeteknek s jött forgalomba, de elmulasztották az önálló, külön füzetként megjelent búcsúbeszédet a 108 lapból állott s két évvel azelőtt (1652) megjelent COMENIUS-i beszédekhez (1—108 l.) hozzácsatolni a 109. lapszámmal kezdődő késői folytatást.

SZTRIPSZKY e búcsúbeszédet, KVACSALA cikkére hivatkozva, (M. Könyvszemle. 1889: 224) *ismeretlennek* jelezte (*Adalékok*, II-r. 433. l. 2563 [111] sz.) s a nyomtatás helyét sem próbálta megjelölni. Azonban nem KVACSALA az első, aki tudott arról, hogy COMENIUS búcsúbeszéde, melyet kéziratban hagyott Sárospatakon 1654 jún. 2-ika után történt távozásakor, 1654-ben megjelent Sárospatakon, mert hiszen DEZSŐ Lajos *Comenius Magyarországon* című munkájában (Sárospatak, 1883) már följegyezte (66. l.), hogy COMENIUS búcsúbeszéde megjelent a *Continuatio Laborum Scholasticorum* című gyűjteményben Sárospatakon, 1654-ben, aztán az amsterdami kiadásban. Ugyanő fordította le magyarra s adta ki a *Nemzeti Nevelés* c. folyóirat 1881-iki évfolyam első füzetében. SZINYEI Gerzson is tudott arról, (KVACSALATÓL függetlenül), hogy COMENIUS búcsúbeszéde Sárospatakon, 1654-ben megjelent nyomtatásban. (Sárosp. Lapok. 1892: 387.)

Sárospataki főiskolai könyvtár.

HARSÁNYI ISTVÁN.

Sárospatak. 1653.

Comenius (Johannes Amos). Præcepta Morum. 8-r.

COMENIUS e művét az erkölcsi nevelés céljaira írta Sárospatakon 1653-ban s ugyanott ki is nyomatta még ugyanazon évben, ami világosan kitűnik a Sárospatakon 1654 jún. 2-án tartott s ugyanott 1654-ben kinyomatott búcsúbeszédéből (*Sermo valedictorius*), melyben a 115. lapon ezt mondja: «Tertiū qvod proponēbam⁹, fuit *Morū politura*: in qva qvovusq'; fimus progreffi, ostendit Libellus annō superiore (sub titulo *Præcepta Morum*) typis exscriptus...» [= Harmadik, amit terveznék, az erkölcsök nemesítése volt; hogy ebben mennyire haladtunk, mutatja a múlt évben (tehát 1653-ban) a nyomdából (*Erkölcsi szabályok* cím alatt) kikerült könyvecske.]

Ez első kiadásnak egy példánya sem ismeretes. Későbbi kiadásai: Várad 1658., Lőcse 1696., 1700., Bártfa 1709., (Lőcse), 1677., 1690. (RMK. II. 919., 1834., 2003., 2360., 1404., 1664. sz.).

HARSÁNYI ISTVÁN.